

Jouko Hartikainen

Suuri Pohjan sota Britannian lehdissä ja julkisuudessa 1715–1721: Varhaismoderni poliittinen julkisuus ja ulkopoliittikka

The Great Northern War in the British Press and Public Sphere, 1715–1721: Early Modern Political Opinion and Foreign Policy

Artikkeli käsittelee suurta Pohjan sotaa Britannian poliittisessa julkisessa keskustelussa kuningas Yrjö I:n (George I) hallituskautena vuosina 1715–1721. Tutkimalla sanomalehti- ja painotuoteaineistoja osoitan tällä esimerkillä ulkopoliittikan keskeisen roolin ajan poliittisessa julkisuudessa. Uusi hannoverilainen kuningas muutti Britannian politiikan perinteistä Ruotsi-myönteistä linjaa auttaakseen kotimaataan Hannoveria sodassa Ruotsia vastaan. Tämä toimi kuitenkin vastoin kuninkaan valalle asetettuja rajoituksia. Vastauksena tähän Ruotsin lähettiläät suunnittelivat mahdollista invaasiota Britanniaan brittiläisten jakobiittikapinallisten kanssa. Tämä salajuoni aiheutti poliittisen ja diplomaattisen kriisin, joka sai paljon julkisuutta alkuvuonna 1717. Ruotsin Kaarle XII:n kuoltua ja Hannoverin vaatimien aluelajennusten toteuduttua vuonna 1719, Yrjö I:n tavoitteet muuttuivat, ja loppusodan aikana Hannoverin ja Britannian intressinä oli hillitä Venäjää Itämerellä. Hallituksen täytyi perustella kaikkia näitä poliittisia muutoksia julkisuudessa niin järjeilyllä kuin propagandallakin, mutta se ei onnistunut täydellisesti johtuen laajasta julkisesta skeptisismistä. Esitän, että vastaavien tapahtumien monipuolinen tutkimus auttaa ymmärtämään ajan julkisuuden ja lehdistön luonnetta etenkin koskien vähän tutkittua ulkopoliittista keskustelua.

Asiasanat: julkisuus, hannoverilainen Britannia, valistus, ulkopoliittinen keskustelu, propaganda, suuri Pohjan sota

This article examines the role of the Great Northern War in British political discourse during the reign of King George I, from 1715 to 1721. Through an analysis of newspapers and printed materials, it highlights the significance of foreign policy in shaping the public sphere

of the early 18th century. George I shifted Britain's traditionally pro-Swedish stance to support his native Hanover in its conflict with Sweden, despite constitutional constraints on royal authority. In response, Swedish ministers sought collaboration with British Jacobite rebels, culminating in a political and diplomatic crisis in early 1717. Following the death of Charles XII of Sweden in late 1718 and the peace agreement between Hanover and Sweden in 1719, the king turned his attention to curbing Russian expansion. The British government employed both rational argument and propaganda to garner public support for these policies, though widespread scepticism often undermined these efforts. This study argues that examining such cases offers valuable insights into the nature of the public sphere and press in the early Enlightenment period, particularly in relation to the underexplored theme of foreign policy.

Keywords: public sphere, Hanoverian Britain, Enlightenment, foreign policy debate, propaganda, Great Northern War

Seppo Heikkinen ja Jean Lukkarinen

Binäärinen sukupuoli? Kilpaurheilun sukupuolitestit suomalaisen lehdistön kirjoituksissa 1965–2000

Binary Gender? Sex Testing in Competitive Sports in Finnish Press Coverage, 1965–2000

Sukupuolen testaus vain naisille alkoi kansainvälisissä urheilun suurkisoissa 1960-luvun lopulla. Menettely päättyi vasta 1990-luvun lopulla. Tässä artikkelissa kysymme, millaiset teemat aiheesta nousivat esiin suomalaisessa lehdistössä, miten asiaa puolustettiin tai vastustettiin, ja ketkä käyttivät puheenvuoroja. Tutkimusaineistona oli yhdeksän sanoma- ja aikakauslehteä. Asiasanahaualla koottiin yhteensä noin 200 aihetta käsittelevää artikkelia. Diskurssianalyysiin pohjaava tekstien lähiluku nosti esiin kolme keskustelun pääteemaa. Ensimmäinen niistä käsitteli testien vakiintumista kisojen rutiinimenettelyksi. Toinen pureutui testien taustalla olleeseen epäilyyn kilpailijoiden naiseudesta nopeasti parantuneiden urheilutulosten taustalla. Kolmas

pääteema analysoi testeihin kohdistunutta kritiikkiä, joka lopulta johti massatestien poistumiseen. Tutkimus osoitti, että aiempi teoria testeistä vastatoimena idän urheilijoiden ylivoimaiselle menestykselle sopi myös suomalaiseseen uutisointiin. Kyse ei kuitenkaan ollut vain tästä, vaan myös kaksijakoisen sukupuolimallin hitaasta kyseenalaistumisesta ja sukupuolen käsitteen noususta laajempaan yhteiskunnalliseen keskusteluun.

Asiasanat: diskurssianalyysi, kilpaurheilu, sukupuoli-binääri, sukupuolitesti, urheilu-uutisointi

Sex testing, applied exclusively to women, was introduced in major international sporting events in the late 1960s and continued until the late 1990s. This article explores the themes that emerged around this practice in the Finnish press. How was sex testing defended or opposed, and who participated in the public discussion? Our research material comprises nine newspapers and magazines. Using phrase-based searches, we collected approximately 200 articles addressing the topic. Through close reading and discourse analysis, we identified three main themes in the sports-related discussion. The first theme concerns the institutionalisation of sex testing as a routine element of competition programs. The second reflects suspicions about the femininity of certain athletes, particularly in light of rapidly improving performances. The third theme focuses on the criticism directed at sex testing, which ultimately contributed to the discontinuation of mass testing.

Our findings suggest that Finnish media coverage supported the theory that sex testing functioned as a countermeasure to the dominance of Eastern Bloc athletes. At the same time, the binary gender model was increasingly questioned, as the concept of gender gained broader societal attention.

Keywords: discourse analysis, competitive sports, gender binary, sex testing, sports journalism

Anna Niiranen

”Synnyttäjän voi olla asiantuntija”: Keskustelu synnytyskipun hoidosta 1970-luvun suomalais-lehdistössä

”A Woman Giving Birth Can Be an Expert Too”: The Debate on Labour Pain Management in the Finnish Press of the 1970s

Käsittelen artikkelissa synnytyskipusta ja sen hoitomenetelmistä käytyä lehtikeskustelua 1970-luvun Suomessa. Analysoitu alkuperäisaineisto koostuu *Annassa*, *Me Naisissa* ja *Helsingin Sanomissa* vuosina 1970–1979 julkaistuista reportaaseista, uutisista, haastatteluista ja mielipidekirjoituksista. Tutkin, millaisissa yhteyksissä synnytyskipusta ja sen hoidosta kirjoitettiin, kuka

jutuissa pääsi ääneen ja mihin eri näkemykset perustuivat. Vuosikymmenen aikana eri kivunlievitysmenetelmistä lehdistä näkyvimmin esillä oli psykoprofylaksia (”hyi-hengitys”), jonka mukaan synnytyskipu oli kulttuurisesti opittu, pelon aikaansaama refleksi. Menetelmä edellytti synnyttäjältä raskaudenaikaista valmentautumista sekä ”hallittua” ja ”järkevää” käytöstä synnytyksen aikana. Suomessa menetelmän taustalla vaikutti lääninkättilö Leena Valvanne, joka 1970-luvulla oli julkisen kipukeskustelun näkyvin hahmo. Kiivain debatti aiheesta käynnistyi ”kivulla synnyttäneen” Marja-Liisa Polkunen-Gartzin mielipidekirjoituksista *Helsingin Sanomissa* vuodenvaihteessa 1976–1977. Lehdistä esille nostettiin kovia kipuja kokeneiden synnyttäjien tyytymättömyys kivunhoidon tilaan Suomessa, hoitohenkilökunnan asenteet ja puutteet synnytysvalmennuksessa. Laajemmin tarkasteltuna lehtianalyysi osoittaa suomalaisen kivunhoidon ja synnytysvalmennuksen kansainväliset vaikutteet ja pitkäkestoiset kulttuuriset käsitykset, jotka liittyivät naiseuteen, äitiyteen, kivun psykologisointiin sekä luonnollisuus-diskurssiin.

Asiasanat: synnytys, synnytyskipu, kivunlievitys, luonnollisuus, Leena Valvanne, psykoprofylaksia, hyi-hengitys, 1970-luku, naistenlehdet, Helsingin Sanomat

This article explores the discourse surrounding labour pain and its management in 1970s Finland. The analysis is based on articles, reportages, interviews, and letters to the editor published in two popular women’s magazines – *Anna* and *Me Naiset* – as well as in Finland’s largest newspaper, *Helsingin Sanomat*. The study examines how labour pain was discussed in the media, whose voices were represented, and what shaped public opinion and perceptions.

During this decade, the most commonly used pain relief method in Finland was the psychoprophylactic technique (also known as the Lamaze method; in Finnish, hyi-hengitys). This approach conceptualized pain as a learned reflex triggered by fear and mitigated through relaxation and controlled breathing. The most influential advocate of this method in Finland was midwife Leena Valvanne, who promoted it through guidebooks and media appearances. However, Valvanne and the broader practice of maternity coaching faced criticism from women who had experienced severe pain during childbirth.

In a broader context, the debate reveals that Finnish maternity coaching was shaped by international discussions and that labour pain was intertwined with traditional notions of womanhood and motherhood, the psychologization of pain, and the discourse of nature.

Keywords: childbirth, labour pain, pain relief, Lamaze method, psychoprophylactic method, nature, 1970s, women’s magazines, Helsingin Sanomat

Joni Krekola ja Kari Teräs

”Kirjekyyhkysten aika”: Presidentti Kekkonen viestinviejät kansanedustajien muistitiedossa
“Time of Carrier Pigeons”: President Kekkonen’s Messengers in MPs’ Oral History

Artikkelissa tutkitaan muistitietohistorian menetelmin, millaiseksi entiset kansanedustajat kuvaavat presidentti Urho Kekkonen (1900–1986) vallankäyttöä laajassa veteraanikansanedustajien muistitietoaineistossa. Tarkastelussa on erityisesti presidentti Kekkonen virkakauden jälkimmäinen puolisko. Demokratia oli rapautunut, eduskunnan asema heikentynyt ja Kekkonen oli saavuttanut idänsuhteidensa korvaamattomuuteen vedoten aseman, josta käsin hän puuttui aktiivisesti myös sisäpolitiikkaan.

Veteraaniedustajien haastattelulausunnot tarkentavat kuvaa Kekkonen epävirallisesta vallankäytöstä, joka perustui suoriin henkilökohtaisiin suhteisiin tiettyihin kansanedustajiin. Yhteydenpito presidenttiin ja hänen viestiensä välittäminen poikivat Kekkonen luotetuille epävirallista vaikutusvaltaa. Entiset kansanedustajat puhuvat heistä viestinviejinä mutta käyttävät muitakin osuvia nimityksiä. Muistitiedossa kiinnitetään erityistä huomiota viestien luotettavuuteen: aina ei voitu olla varmoja, olivatko viestit lainkaan peräisin Kekkoselta ja olivatko ne pysyneet muuttumattomina matkan varrella. Tamminiemestä välitetty kanta saattoi olla ratkaiseva esimerkiksi valtioneuvoston päätökselle, vaikka muut kuin sanan varsinainen saattaja eivät tieneet viestin tarkkaa sisältöä.

Entisille kansanedustajille tarjoutui haastatteluissaan tilaisuus osallistua historiapolitiiseen keskusteluun Kekkonen ajasta. Keskeinen havainto aineistosta on, että kriittiset äänenpainot Kekkonen vallankäyttöä kohtaan ovat lisääntyneet myös häntä aikoinaan tukeneiden keskuudessa, vastustajista puhumattakaan. Haastateltujen kertomukset Kekkonen epävirallisesta vallankäytöstä ovat retorisia kerrostumia, jotka koostuvat henkilökoh-

taisista muistoista ja reagoinnista sekä myöhempään julkiseen Kekkos-keskusteluun että haastattelijan toisinaan asiantuntijapositiona esittämiin johdatteleviin kysymyksiin ja kehystyksiin.

Asiasanat: Kekkonen, presidentti, eduskunta, kansanedustaja, vallankäyttö, muistitieto

This article uses oral history methods to examine how former Members of Parliament (MPs) describe President Urho Kekkonen’s (1900–1986) exercise of power, based on an extensive collection of interviews with veteran parliamentarians. Special attention is given to the latter half of Kekkonen’s presidency, a period marked by weakened parliamentary authority and the President’s increasing influence over domestic policy, bolstered by his unique Eastern foreign relations.

The interviewees elaborate on Kekkonen’s unofficial channels of power, which relied on personal contacts with selected MPs. These individuals, often referred to as “messengers,” gained informal influence by communicating the President’s views. However, the reliability of these messages is frequently questioned in the testimonies: it was not always clear whether the message truly originated from Kekkonen or whether it had been altered en route. A position conveyed from Tamminiemi, the President’s official residence, could decisively influence government decisions—even when only the messenger knew its full content.

The oral history interviews provided former MPs with a platform to engage in the politics of history surrounding the Kekkonen era. A key finding is the emergence of increasingly critical perspectives among Kekkonen’s former supporters, alongside long-standing opposition. The narratives about unofficial power are rhetorical constructions, shaped by personal memory, public debate on Kekkonen’s legacy, and the interviewers’ framing from a specialist standpoint.

Keywords: Kekkonen, President, Parliament, Member of Parliament, Use of Power, Oral History